

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2019

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2^{1/2}

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heḷi bammbiri ḷi na KHETHEKANYO MBILI:
 KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
 KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa vhudavhidzani (2 x 25) (50)
2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI kha KHETHEKANYO YA A, na MBILI kha KHETHEKANYO YA B.
3. Ṇwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.
4. Thomani KHETHEKANYO INWE na INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u vhalulula na u sedzulusa mushumo waṅu. Pulane i fanela u RANGELA phindulo yaṅu.
6. Vhupulani hoṭhe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa uri ni tale mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hoṭhe.
7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshaṅu nga ndila i tevhelaho:
 KHETHEKANYO YA A: U ya kha minetse ya 80
 KHETHEKANYO YA B: U ya kha minetse ya (2 x 35) 70
8. Nomborani phindulo dzaṅu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha ḷi bammbiri ḷa mbudziso.
9. Ṭhoho i songo dzhielwa nṭha musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi.
10. Ṇwalani nga vhudele, nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudzo NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo ya^u vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u swika kha a 450. Nwalani NOMBORO na THOHO ya maanea e na nanga.

- 1.1 Nga nthani ha one mavharivhari fhedzifhedzi? [50]
- 1.2 Pfunzo, tshisima tsha mveledziso ya lushaka. [50]
- 1.3 Ma^{ta}ta anga! [50]
- 1.4 Mapholisa, vhadzimeli vha khakhathi, vhavhasedzi vhadzo. [50]
- 1.5 Vhumatshelo havhu^{di} vhu disendeka kha mu^{ta}. Ta^{ta}ni ni tshi ima na, kana ni tshi hanedzana na tho^{ho}. [50]
- 1.6 Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga tokonya kana zwa vusa zwipfi zwa^u, kana zwa dzikusa kuvhonele kwa^u kwa zwithu. Dinangeleni tshifanyiso ni kone u n^{wala} maanea. Nwalani nomboro ya mbudzo ye na nanga (1.6.1, 1.6.2 kana 1.6.3), ni kone-ha u nea maanea a^u tho^{ho} yo teaho.

PFESANI: Hu tea u vha na vhu^{tumani} vhu re khagala vhukati ha maanea a^u na tshifanyiso tshe na nanga.

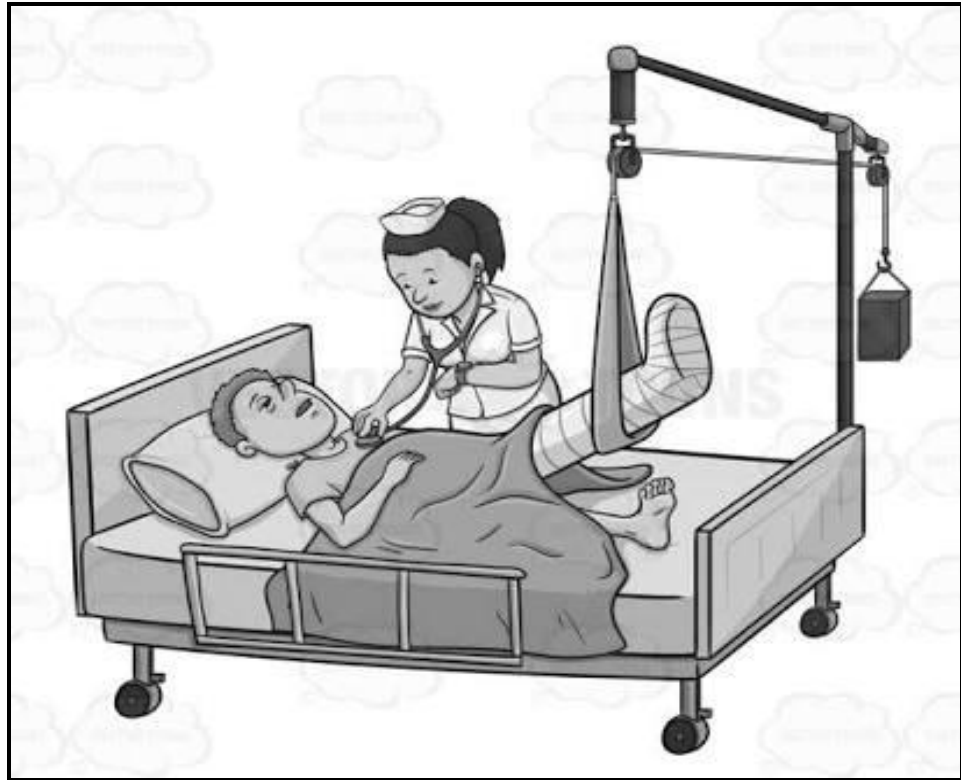
1.6.1

[Tshi bva kha [google images](#)]

[50]

1.6.2

[Tshi bva kha [google images](#)]

[50]

1.6.3

[Tshi bva kha [google images](#)]

[50]

ṰHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

Fhindulani mbudzo MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u swika kha a 200. Nwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Vharangaphanda vha mitambo ya sialala vho humbula u farela mitatisano yavho luvhandeni lwa Thohoyandou. Inwi sa muṅwaleli no humbelwa uri ni ṅwalele vha ha masipala luṅwalo lwa u humbela u farela mitambo iyo.

Nwalani luṅwalo ulwo.

[25]

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Muṅa wa haṅu wo vha wo fhatutshedzwa nga ramuzika wa bvumo we a vha a tshi divhiwa kha radio na thelevishini. Mashudumavhi o ṅangana na khombō musi a tshi bva bephani, ye ya sia o ri sia zwi songo lavhelelwa.

Zwino inwi ṅwalani nganeavhutshilo ine ya do vhalwa nga duvha la tshihumbudzo na mbulungo yawe.

[25]

2.3 TSHIPITSHI

Afho tshikoloni hune na dzhena hone na muzwala waṅu, hu na kilaba ya matambwa/dirama ine vhoiwe na vha mirado yayo. Mulanga wa iyi kilaba ndi wa u fara vhuṅambo ha nyonesano musi tshikolo tshi tshi vala mafheleloni a ṅwaha.

Inwi ṅwalani tshipitshi tshine na do tshi vhala nga duvha la nyonesano.

[25]

2.4 MUFHINDULANO

Mukomana waṅu Mukanda u na muhumbulo wa u renga goloi, zwino u khou humbela inwi uri ni mu eletshedze vhunga ni muthu a re na tshenzhemo.

Nwalani mufhindulano we wa vha hone vhukati haṅu na Mukanda.

[25]

2.5 RIVIYU

Thimu ya bola ya milenzhe ine na vha muṅwaleli wa Khorombusi yayo yo vha tshipida tsha mitatisano ya tshipuga tsha Konani na thimu yo nyadzeaho vhukuma. Hone mutambo u tshi fhela, thimu ya hanu ya vha yo kundwa lu shonisaho.

Inwi ṅwalani riviya ya mutambo uyo ine na ḁo i livhisa kha Khorombusi ya iyo kilaba. [25]

2.6 ATHIKILI YA GURANḂA

Shangoni ḁa hanu hu na u ngalangala ha vhathu vha fhedza vha sa ḁivhei uri vho fhelela ngafhi. Vha guranda ya *Londolani* vha khou humbula u tsivhudza lushaka nga ha vhugevhenga uvhu.

Zwino inwi ṅwalani athikili ni i livhise kha guranda iyo ni tshi khou tsivhudza vhadzulapo uri vha dzhiele nzhele ayo maitete mavhi a u ngalangadzwa ha vhathu. [25]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUTE: 100